

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 11. De impedimento ægræ mentis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

nuncium acceperit de morte prioris, quantumcunque annorum spatio is abfuerit. Hanc esse constitutam à Clemente tertio, habetur ex cap. In praesentia De spons. & à Lucio tertio, ex cap. Dominus De secundis nuptijs. Moderata est autē postea per Innocentium tertium in cap. finali De lite non contest. §. Si autem i. ubi habetur, quod Iudex Ecclesiasticus in tali causa procedere non debeat, nisi verosimiliter praesumatur de morte viri: quod quidem indicat ad procedendum, aliquando sufficere posse indicia quae pariant verosimilem praesumptionem. Quando sint vero talia, quae sufficiant, ut & quando nuncium accepit de viri morte sit certum sufficienter, relictum est praedictis arbitrio attentis circumstantijs occurrentibus.

Secunda propositio est: Mulierem posse bonam conscientiam secundo viro nubere, quando talis est publica fama, aut talia adsunt indicia de morte prioris mariti, ut iudicio Ecclesiastici Iudicis alteriusque prudentis, bonique viri, faciant verosimilem praesumptionem. Haec praeterquam ex praecedenti sequitur, habetur etiam ex eo, quod falli possit is qui mittit certum nuncium: ita ut hoc non excludat omne periculum deceptionis: & nihilominus potest sufficere ad excusationem secundarum nuptiarum, ex cap. In praesentia, & ex cap. Dominus ante citatis. Igitur sufficere quoque poterunt alia indicia, quae faciant non minorem probabilitatem quam id ipsum certum nuncium.

De qua probabilitate aduerte, talem esse debere, ut excludat omnem contrariam, quae rem faciat dubiam: alioquin enim esset abstinentum à secundis nuptijs, quod nullam habet periculum, non autem illas inire, in quo periculum esset tum nullitatis matrimonij, tum etiam adulterij. Pro quo faciunt quae Sanchez tradit in memorata disput. 46. quaestio. 1. qui & in sequenti quaestio. 2. bene docet vnius testimonium de morte prioris mariti non sufficere uxori ad licite nubendum alteri: quia si in causis pecuniarijs dictum vnius, insufficientis est; multo minus sufficere in causa secundi matrimonij, in qua imminet damna peccati, inualiditatis Sacramenti, infamiae, & dedecoris, si vir ipsius superflus sit. Excipit autem in fine eiusdem quaestionis casum in quo ob loci distantiam non potest haberi alia probatio: & qualitas personae, & veritudo eorum quae dicit, prudens iudicet fidem esse ei adhibendam. Ex eodem fundamento tenendum videtur etiam quod idem multis pro se citatis tenet, solum famam non sufficere ad probationem mortis mariti, nisi alijs adminiculis fuleatur: ut quod ea sit longi temporis & cōstans in loco ubi maritus morabatur, & ex alijs id genus, quae ipse Sanchez citatis auctoribus refert: additis conditionibus quas fama requirit, ut plene vereque probata censeatur: quae cum spectent ad usum fori externi, ei cui libuerit ipsum videndas relinquimus.

Tertia propositio est: Mulierem quae priuata etiam auctoritate, nupit secundo viro, non esse ab eo separanda per Iudicem Ecclesiasticum, nisi certo constiterit, quod prior maritus viuat. Haec deducitur ex eo, quod talis mulier eidem secundo viro postulanti, non debeat negare debitum; quando ipsa de morte prioris viri adhuc sibi dubitandum existimat, ex cap. Dominus, De secund. nupt.

Quarta propositio est: Mulierem quae siue temere, siue iustis argumentis subnixa contraxit cum secundo viro, si postea sciuerit priorem maritum viuere, debere ab hoc posteriori abstinere. Quod si nesciat certo, credat tamen leuiter, & sine iustis argumentis, debet ad consilium sui pastoris dubitationem huiusmodi deponere, libereque non modo reddere, sed etiam petere debitum. Sin credulitas eius probabilis sit & discreta, utpote innixa verosimilibus coniecturis & argumentis, tenetur quidem reddere debitum eidem secundo viro petenti: sed illud ab eo petere non potest. Haec habetur ex cap. Inquisitioni De sentent. excommunic. Pari autem ratione, quando matrimonium ratum solummodo, nec cōsummatum fuerit, iudicandum est de muliere, quae cum secundo viro contraxerit, eo quod crederet priorem illum ingressum esse religionem: nam si res aliter se habere deprehendatur, ipsi priori adhærere compellitur, etiam si secundum matrimonium fuerit consummatum ex cap. Licet De sponsa duorum. Id quod Couarr. tractat in Epitome part. 2. cap. 7. §. 3. num. 5.

ALIA difficultas hie occurrit, An ille qui existimans uxorem suam adhuc viuere, cum esset mortua, contraxit cum secunda, valide contraxerit. Ad quam cum Sylu. Matrimonium 8. qu. 13 §. 5. Nauar. in Enchir. cap. 22. nu. 56. distinguendo respondet: quod si talis putarit se posse uxorem secundam ducere viuente priore, quantumcumque sciret id esse peccatum, tunc matrimonium fuisse validum: quia vere habuit intentionem contrahendi; neque interuenit impedimentum coniugij, cum prior vxor iam esset mortua. Sed si existimarit se non posse tale quid: utpote sciens contractum cum secunda, viuente priore, non esse matrimonium: tunc inualidum esse matrimonium, quia non habuit intentionem contrahendi, sed solum decipiendi. De eo qui in tali casu vniuersim interderet matrimonij contrahere, non distinguendo an possit, vel non possit valide contrahere viuente adhuc vxore, dicendum videtur quod valide contrahat; cum intendat contrahere eo modo quo potest, nec subit impedimentum coniugij, nec aliud, ut supponimus, dirimens matrimonium.

Ceterum ille qui sciens uxorem adhuc viuere, ducit secundam: praeter peccatum mortale, quinque poenas incurrit. Nam in capit. 2. De sponsa duorum, illi imponitur ut quadraginta diebus in pane & aqua ieiunet, & septem sequentibus annis poeniteat. Deinde fit irregularis, ex capit. Nuper De bigamis. Tertio, contrahit matrimonij impedimentum vnum de minoribus, significatum nomine criminis, de quo in sequenti sectione tertia. Quarto, efficitur ipso iure infamis, ex citato cap. Nuper. Ac tandem incurrit poenas alias adulterij, & stupri, de qua re Couarr. in cit. §. 3. numer. 6. & 7.

CAP. XIII.

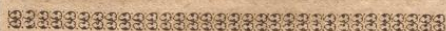
De impedimento Vis, seu Metus grauis.

SVMMARIVM.

- 75 Duo moti quibus vis seu metus grauis potest impedire matrimonium: & diuersas fori exterioris & interioris in iudicando de consensu in matrimonium.
- 76 Quatuor conditiones requiritur, ut per metum reddatur matrimonium inualidum: quarum prima est, ut malum quod timetur, sit graue.
- 77 Idemque probabiliter imminet; nec necesse est grauius esse matrimonio ingrato, dummodo vere sit graue.
- 78 Secunda conditio requiritur, ut metus sit extrinsecus ab homine incussus. Et tertia, ut sit iniustus ad obrinendam celebrationem matrimonij.
- 79 Quarta, ut sit iniuste incussus, & nonnulla quae ex ea inferuntur.
- 80 Qui per metum cadentem in constantem virum matrimonium contrahit, non peccat ut contrahens inualide.
- 81 Metus peccati in re alio, censetur cadens in constantem virum, & de veniali quid tenendum.
- 82 Metus amissionis honorum, metus infamiae, metus excommunicationis, & metus lucri cessantis, quatenus censentur cadere in constantem virum.
- 83 De metu reuerentiae: quatenus ex eo contractum matrimonium sit validum.
- 84 Moderatio cum qua idem accipiendum est: & de minus conueniens metu reuerentiae.
- 85 In quos cadat metus reuerentiae: & an importuna preces adiunctae eidem metui, ipsum faciant cadentem in virum constantem.
- 86 Quatenus non possint aut possint inferiores à superioribus compelli ad matrimonium.
- 87 Matrimonium contractum metu cadente in constantem virum non reddi validum per adiectum iuramentum, nec vim habere sponsaliorum.
- 88 Nulla est obligatio contractus matrimonij per metum cadentem in constantem virum, inuti de futuro, etiam si adiectum sit iuramentum de non contrahendo ei.
- 89 Obiectio in contrarium solutione.
- 90 De dubio an validum sit matrimonium contractum & consummatum metu cadente in constantem virum, aliud tenendum quoad forum externum, aliud quoad internum, & quid.

tantum personis contrahendum : vt quartum, quintum, sextum, decimum & vndecimum, hoc est, cognatio, crimen, nempe adulterium iunctum boni. id est in via ad futurum matrimonium, cultus disparitas, honestas publica, & affinitas. Videri possunt Bellarminus in libro De matrim. cap. 18. & Sanchez in lib. 7. disp. 6.

Diffinguuntur adhuc aliter eadem maiora impedimenta; quod quædam sint iuris naturæ; nimirum quia recta ratio dicitur impedire matrimonij contractum, cleuatum à Christo in Sacramentum: quædam vero tantum sint iuris Ecclesiastici. Vnde fit vt in his auctoritate publica dispensari possit: non item in illis. De singulis in particulari dicturi: primo, considerabim⁹ maiora, quæ sunt iuris naturæ: secundo, maiora quæ sunt iuris tantum Ecclesiastici: & postremo loco minora. Quæ autem dicentur de viro erunt pariter intelligenda de femina, & è contra, nisi aliud annotetur.

TITVLVS PRIMVS.

De maioribus matrimonij impedimentis quæ iuris sunt nature.

Ista sunt sex, indicata hoc versu:

Mens ægra, ac coniunx, vis, error, ineptia, sanguis;

Quorum sensus est: carere vsu rationis, coniugatum iam esse, cogiad contrahendum, errare circa personam cum qua contrahitur, ineptum esse ad carnalem copulam, & consanguineum esse illi cum quo contrahitur, de iure naturæ impedire matrimonium. Cui, quatenus requirit consensus liberum, repugnant mens ægra, vis, & error: & quatenus significat vnici Christi cum vnica Ecclesia coniunctione, aduersatur ipsum contrahi cum pluribus, quam cum vno vel vna. Ac demum quatenus institutum est ad liberorum procreationem, repugnat non modo ineptia; sed etiam sanguis, qui naturaliter facit illud auersari.

CAP. XI.

De impedimento egræ mentis.

SVMMARIVM.

- 66 Defectus egræ mentis, seu vsus rationis, impedit matrimonij validitatem.
67 Amentes non sunt permittendi coniungi etiam si id expectant.
68 Quando sit aut non sit peccatum inire matrimonium cum furioso habente lucida interualla.

66. **Q**uoniam ad matrimonium liber consensus requiritur, per tradita in precedenti cap. 3. n. 12. nec talis esse potest, nisi ad sit rationis vsus: illos in quibus is defuerit, necesse est ad matrimonium inhabiles esse. Et ita pueris contrahentibus ante vsu rationis, matrimonium nullum esse ex defectu consensus, habetur ex cap. Tuæ fraternitati De sponsalib. in fine. Similiter perpetuo furiosis vel amentibus, contrahentibus, ex defectu quoque consensus, nullum est matrimonium ipsorum ex cap. Dilectus De sponsalibus.

67. Neque licitum esse duos amentes coniungere: imo prohibedos esse, si coniungi vellent, bene probat Sotus in 4. dist. 34. sub finem: tum quia fieret proli iniuria: quia quantumcunque per aliam personam prouideretur illius educationi, non obuiaretur tamen illi graui incommodo, quod amentis nasceretur; deinde quia alienum est à ratione permittere vt homines belluarum more carnaliter coniungantur: nec refert, quod in eo non peccarent de situti ratione. Nam si blasphemaret, vel aliud legi naturæ repugnans attentarent, sine dubio cohibendi essent.

68. Quod si furiosus lucida habens interualla matrimonium contrahat: atque tunc, cum contrahit compos sit mentis validum est matrimonium, ex capit. Neque furiosus 32. quæstio. 7. vbi glossa id annotat. Verum tamen si inde probabile moris periculum, vel vxori vel infantibus immineret, peccatum esset mortale cum tali contrahere. Sin tale peri-

culum abesset, non videretur peccatum esse plusquam veniale, aut forte nullum esse. Quia si tali vxorem duceret, iuxta Apostolum in priore ad Corinth. 7. ad euitandum fornicationis peccatum cui obnoxius est (nec enim ab eo liber est omnino, sicut is qui perpetuo caret vsu rationis) licet bit quoque; femina nubere illi, cum spes fuerit probabilis & se & prolem conferuandi ab illius furia.

CAP. XII.

De impedimento coniugij.

SVMMARIVM.

- 69 Stante matrimonio, etiam non dum consummato, secundum iniri non potest: non obstant quod alter coniunx probabiliter putetur mortuus.
70 Duæ conditiones requiruntur vt mulier possit tuta à conscientia inire secundas nuptias.
71 Quatenus indititia, aut fama de morte mariti possint sufficere summe, ad contrahendum licite cum secundo.
72 Non est speranda mulier eo solo nomine, quod propria auctoritate nupsit: & ad quid ea tenetur, cui dubitat an prior maritus adhuc viuat, aut scit adhuc viuere.
73 Quando sit validum matrimonium contractum mortua vxore, quam maritus qui contrahit existimat viuere.
74 Pater auctent vxorem priore adhuc viuente.

Cum sit contra rationem matrimonij à Christo in Sacramentum instituti, vt patet ex dictis et alij primò capit. 1. num. 4. quod vnus viri plures simul sint vxores: vel vnus vxoris plures simul sint viri: dubium non est, quin per legitimum matrimonium habere iam coniugem, sit tale impedimentum contrahendi secundum, vt reddat ipsum omnino inualidum. Quod verum est non modo cum prius matrimonium fuerit carnali copula iam consummatum, sed etiam cum nondum fuerit, ex capit. 1. 3. & vlt. De sponsa duorum. Atque hinc est quod si mulier existimans probabiliter virum suum mortuum esse, secundo viro auctoritate iudicioque Ecclesiæ nubat, etiam si cum eo manserit diuissimè, nõ ideo tamen prius matrimonium dissoluitur, siq; prior vir ipsius reuertatur, debeat ad illum redire: vt habetur 34. quæstio. 1. cap. 1. Quamquam, vt ex eod. cap. habetur, non censetur talis mulier peccasse, adulteraque; fuisse: nisi secundo viro ad hæserit, postquam primum adhuc viuere cognouit, ex cap. Si virgo, eadem quæstio. 1.

CÆTERVM vt intelligatur quando mulier possit tuta conscientia accipere secundum virum, dum prior non compareret, & probabiliter putatur mortuus (de quare late Sanchez lib. 2. disput. 46.) obseruandæ sunt duæ conditiones ad id necessariæ, iuxta cap. 2. De secundis nuptijs. Prior est, vt mulier ipsa vere sibi persuadeat priorem virum suum mortuum esse: aliqui enim ageret contra conscientiam; quod non licet. Posterior est, cum faciles sint mulieres ad tale quid sibi persuadendum, vt id credat non leui de causa, sed iusta: & argumento moraliter certo. Quod argumentum, cum triplex assignari possit iuxta glossam ad cap. finale, De lite non contest. verbo Presumatur; nempe certus nuncius, fama communis, & indititia quæ gignat vehementem præsumptionem; vt v.g. quod ille prior vir fuerit valde senex, abfueritque; multis annis: aut quod ingressus sit prælium nec amplius vitus. Atq; constat quidem mulierem, cum acceperit certum prudentis iudicio nuncium de morte prioris viri, posse alteri nubere, ex cap. In præsentia, De sponsal. in fine.

SED ad ad idem sufficiant fama & indititia prædicta, verisimiliter in controuersia. Communior autem sententia (quam cum Syluestro Matrimonium 8. quæstio. 13. tenet Nauarr. in Enchir. cap. 22. num. 53. ac tribus sequentibus: tenent item Sotus in 4. dist. 37. sub finem: atque Couarr. in Epitome quarti Decretalium parte 2. cap. 7. §. 3. num. 3. & 4. pluresque alij quos Sanchez loco citato quæstio. 3. refert) declaratur his propositionibus.

Prima est: Iudicem Ecclesiasticum non debere mulieri facultatē concedere, vt secundo viro nubat, donec certum

nuncium